

Folkhälsomyndigheten

Socialdepartementet

Handläggare
Anna-Chuchu Schindele

Vårt ärendenummer
01462-2018

Ert ärendenummer
S2018/02631/FS

Datum
2018-06-20

Sida
1 (2)

Folkhälsomyndighetens remissyttrande över Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen, DS 2018:11

Folkhälsomyndigheten har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter angående rubricerad remiss och har följande att anföra:

Regeringen avser att införa en lag som är rättighetsbaserad och ska säkerställa möjligheter till könsbekräftande vård för personer som fötts med avvikelse i könsutvecklingen eller har fått diagnosen könsdysfori.

Folkhälsomyndigheten tillstyrker i allt väsentlig utredningens förslag om införandet av lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen. Myndighetens bedömning är att förslagen kan förväntas förbättra tillgång och tillgänglighet till könsbekräftande vård och kirurgi samt bidra till ökad hälsa och livskvalitet för personer med könsdysfori, könsöverskridande identitet samt för transpersoner.

Precis som anges har det sedan 1972, då den idag gällande könstillhörighetslagen beslutades, skett betydande samhällsförändringar som påverkar området. Transpersoners rättigheter och hälsa har uppmärksamats bland annat genom Folkhälsomyndighetens studier ”*Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland transpersoner*” samt ”*Rätten till hälsa*”. Studierna visar att personer med könsöverskridande identitet har ett stort behov av att bli bemötta utifrån sina egna behov och sina rättigheter. Studien ”*Sexualitet och hälsa bland unga*” visar att en procent unga i den svenska befolkningen mellan 16-29 år inte vill kategorisera sig utifrån kön. I samma åldersspann finns också en procent som kategoriserar sig som transperson.

Folkhälsomyndigheten instämmer i att det viktigaste bör vara att lagen har som syfte att möjliggöra att könsorganen överensstämmer med könsidentiteten. Det är också positivt att lagen inte har som mål att göra könsorganen lika det motsatta könet utan istället utgå från enskilda individers behov av könsbekräftande vård.

Folkhälsomyndigheten ser positivt på den tydliga utgångspunkten att patientens rättigheter och behov ska stå i fokus för vård och behandling. Jämlik tillgång till vård och behandling oberoende av bostadsort, landstingstillhörighet och vårdgivare är angeläget för att personer med

könsdysfori/vissa medfödda avvikelser, fortsatt ska ha högt förtroende och tillit till vården. Det är nödvändigt att säkerställa jämlik tillgång till vård och behandling samt likvärdighet i bedömningar när beslut om vård ska fattas decentraliserat och inte centralt av Socialstyrelsen.

Folkhälsomyndigheten anser det är förenligt med intentionerna i Barnkonvention och Europakonventionen att lagen ger möjlighet för personer över 15 år att själva få ansöka till Socialstyrelsen. Eftersom lagen reglerar kirurgiska ingrepp, vilka kan vara irreversibla, kan det och så vara möjligt att synnerliga skäl används när det gäller unga mellan 15-18 år. Synnerliga skäl bör dock utformas så att de i största möjliga uträkning omfattar barnets rättigheter att bestämma om sin situation.

När det gäller barnets behov av att bestämma om sin situation noteras också att det i författningsförslagets utformning av 5 § anges att den som fyllt 15 år själv kan ansöka om tillstånd om könsbekräftande vård. Det kan bli tydligare i författningstexten om det redan i 4 § framgår att det är vårdnadshavaren som ska ansöka om tillstånd för den som är under 15 år och att den som är 15 år eller äldre själv kan ansöka hos Socialstyrelsen om tillstånd. I förslaget framgår det idag inte om ansökan kan göras självständigt eller om vårdnadshavares tillstånd behöver vara med. Vidare i punkten 4.8.1, som handlar om konsekvensändringar som sker i andra lagar, önskar vi ett förtydligande huruvida det i steriliseringslagen är samma åldersbestämmelser och förfarande som i lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen.

Utifrån ovan bedömer Folkhälsomyndigheten att:

-
- De (i dagsläget, enligt utredningen, sex till antalet) kliniker i landet som hanterar patienter med könsdysfori bör ha tvärprofessionell samverkan som är tydligt formaliserad i syfte att nå likvärdighet samt gemensamt diskutera och kvalitetssäkra då bedömningsansvaret decentraliserats.
 - Socialstyrelsens kunskapsstöd för god vård av vuxna respektive barn med könsdysfori bör utgöra en grund för de bedömningar och den rådgivning som ges. Kunskapsstödet kan behöva uppdateras kontinuerligt. Kunskapsstödet bör utveckla de delar som handlar om att ge stöd och information till personer som fyllt 15 år som själva ansöker om vård.
 - I samband med övergång till regionala klinikers handläggning bör det noga dokumenteras hur bedömningarna görs och vilka beslut som fattas, samt på vilka grunder.
 - I syfte att fortsatt kunna följa utvecklingen vad gäller hälsa hos och efterfrågan på könsbekräftande vård behöver den datainsamling och statistik fortgå som idag möjliggörs via Socialstyrelsens centraliserade handläggning.
 - Ett uppdrag rörande uppföljning av implementering av lagen bör ges till Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Uppföljningen bör göras utifrån patientsäkerhetsperspektiv och barnrättsperspektiv samt utifrån jämlik hälsa.
-

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Johan Carlson. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Britta Björkholm, enhetschefen Louise Mannheimer deltagit. Utredaren Anna-ChuChu Schindele har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Anna-ChuChu Schindele